

De werkgroepen van Attent

Trefdag 2019

Op de vijfde Trefdag van Attent (16 november 2018) werd de vraag gesteld: om meer profetisch kerk te zijn in de samenleving, wat staat ons vandaag te doen? Vertrekkend bij de acht zaligsprekingen werden 16 werkpunten opgesteld. De deelnemers brachten er hun stem op uit. De meeste stemmen gingen naar :

1. Oefenkansen in zachtmoedige communicatie (gelukkig die zachtmoedig zijn...)
2. Durf aanklaarten! (gelukkig die hongeren en dorsten naar gerechtigheid...)
3. Taak van de kerk = Ondersteunen van groepen die uit de steeds grotere mazen van het sociale net vallen. (gelukkig die vervolgd worden vanwege de gerechtigheid) - Korte omschrijving: kwetsbare mensen opvangen.
4. Gemeenschappelijke boodschap over vrede (gelukkig die vrede brengen).

De Commissie Attent ging hiermee verder aan de slag in december 2018 en januari 2019.

De Commissieleden onderzochten hoe ze met de werkpunten van de Trefdag van 2018 aan de slag kunnen gaan. Ze stelden zich volgende vragen: Hoe kan je, zonder het werk van een al bestaande organisatie over te doen, een thema echt ontwikkelen in een tijdsspanne van drie jaar? En waar willen we dan concreet staan, op het einde van dat traject? De al bestaande werkgroep Ecokerk ging ook met de vragen aan de slag. Na de twee samenkomsten in december 2018 en januari 2019 beslisten de commissieleden van Attent van welke werkgroep ze verder deel willen uitmaken. In die groep kwamen ze dan in april 2019 samen om de doelstellingen en activiteiten te beschrijven.

Er werd gestart in vier groepen. Twee ervan kwamen echter dicht bij elkaar te liggen. Zij beslisten om samen verder te gaan. Ze vormden de werkgroep “**Presentie**”. In de presentiemethode kan immers de basishouding worden gevonden voor “zachtmoedige communicatie” en het “opvangen van kwetsbare mensen”.

De groep die samenkwam onder de oproep “**Durf onrechtvaardigheid aanklaarten**” klaarde uit welke onrechtvaardigheid echt moet worden aangekaart en besliste om het nog steeds erg ruime thema “**Migratie en diversiteit**” op te nemen, daarin ook geïnspireerd door de bijdrage van Stijn Oosterlynck over solidariteit in diversiteit op de Trefdag van 2018.

Tenslotte verfijnde ook **Ecokerk Bisdom Antwerpen** als derde werkgroep de visie en werden concrete doelen bepaald.

De werkgroepen ontmoeten elkaar twee maal per jaar (najaar – voorjaar) in de Commissie Attent. Verder komen ze als werkgroep 5 – 6 keer op eigen ritme samen om aan hun eigen project te werken. Attent blijft verder ook de Trefdag en de Open Avond inrichten.

Op de Trefdag van Attent op 23 november 2019 stellen de drie werkgroepen hun missie, doelen en activiteiten voor. Tegelijk nodigen ze geïnteresseerden uit een werkgroep te komen versterken.

Werkgroep 1 : Presentie

1. Waar gaan we van uit, als we het begrip “presentie” gebruiken?

In het begin van de 21ste eeuw schreef **Prof Dr Andries Baart**, katholiek theoloog in Nederland, zijn boekwerk over de presentiemethode/theorie. Hij kwam tot deze uitgebreide theorie na zeven jaar lang nauwgezet de bewegingen en dagboeken te bestuderen (en mee te beleven) van buurtpastores in Utrecht. Op grond van deze studie en de ervaringen met hun buurtwerk noemde hij hun manier van werken: presentie... Daarbij knipogend naar de Naam (van God) die betekent: “Ik zal er zijn”. In zijn boekwerk beschrijft hij dit werk en theoretiseert en theologiseert hierover.

Uit deze praktijk ontstaat **een definitie**, die eerder een conclusie dan een streefdoel is:

“Karakteristiek voor de presentiebenadering is: er-zijn-voor de ander ⁽¹⁾, alles draait om de goede en nabije relatie (veel meer dan om het koste wat kost wegpoetsen van problemen), om zorg, om de waardigheid van de ander, om de basale act van erkennen zodat de ander – hoe gek, hoe anders ook – voluit in tel is, om wederzijdsheid (van hartelijkheid tot strijd), om alledaagse werkvormen, om verhalen, om nauwgezette afstemming op de leefwereld, om de wil de ander uit te graven, het beste van zijn of haar mogelijkheden waar te laten worden en niemand ooit af te schrijven (ook als zo ongeveer alles aan hem of haar niet meer deugen wil), om een soort voorzichtige traagheid en een zogehe- ten ‘latende modus’ van werken die ruimte geeft aan wat zich niet maken of afdwingen laat. De presentietheorie heeft verre- gaande consequenties en is radicaal, niet in het minst voor de beoefenaar

¹ *Toevoeging: het gaat niet alleen om individuen, ook gezinnen en/of groepen kunnen met presentie benaderd worden (IK).

zelf. Wie het pad van de presentie gaat, is tamelijk weerloos en moet moedig zijn. Zo iemand brengt zichzelf volledig in het geding. Intens deelhebben aan alledaagsheid, dat is wat de presentiebeoefenaar doet.”

In de presentie gaat het om **een spirituele grondhouding**, waaruit een methode voortkomt om “de ander” open en zonder reserves tegemoet te gaan, traag en de tijd nemend! Er onvoorwaardelijk zijn voor de ander, niet de problemen willen oplossen maar er bijblijven als de persoon daarin zelf stappen durft zetten. De relatie binnen de presentie is gebaseerd op: gelijkwaardigheid, wederkerigheid, liefdevolle trouw... Tijdens het contact zijn en blijven we in het hier en nu. De belangrijkste uitdaging is je in te leven in de leefwereld van de **mensen in de rafelrand** (in de zorginstelling, in het gezin, enzovoort, ...) en die zo stukje bij beetje te leren kennen. Als dat gebeurt, dan ga je als presentiewerker anders denken, voelen, kennen, ... en dat is soms een hele klus: je kijkt naar de wereld vanuit **hun perspectief**.

Presentie is **een ambacht**, dat in het teken staat van een culturele (tegen)beweging - met een kenmerkende kritiek op de macht en op in zichzelf gekeerde institutionele overlevingsdrift. Het doet vaak net anders dan in onze jachtige, op macht- en geldbeluste wereld normaal is. Presentie wendt zich radicaal naar het lijden en wil het daarbij uithouden. Presentie creëert tijd en vraagt om een zo nauw mogelijke aansluiting bij de leefwereld van de ander...

Een belangrijke pijler van deze manier van werken is de “**ervaring van de onderdompeling**”, in het jargon van de presentietheorie: “exposure” genaamd. Het betekent dat je gericht en zonder pretentie een buurt, een ziekenhuis, een gezin, een groep, ... op je af laat komen zonder dat eventuele kennis of ervaring je in de weg mag staan. Je probeert om je hoofd leeg te maken en de wereld van de ander(en) binnen te laten komen. In deze zin is “pre-

sentiewerk doen” vooral altijd maar weer oefenen. Je bent nooit volleerd. Je hebt anderen nodig om dit te kunnen doen. Je leert om je eigen grenzen respecteren. Zonder te weten dat ook jij zelf zorg nodig hebt, kun je geen presentiewerker zijn.

Oefenen is het belangrijkste. Het durven. Kwetsbaarheid kennen en delen. Niets meer of minder dan dat. Je streeft geen ideaal na, maar mag van tijd tot tijd concluderen: de ander liet me toe, we mochten iets voor elkaar betekenen.

2. Missie van de Werkgroep Presentie

In overleg met haar partnerorganisaties, wil Attent met “presentie” als ideeëngoed, spirituele grondhouding en daaruit voortvloeiende methodieken een meerwaarde bieden voor organisaties, pastorale eenheden, gelovigen en kerkelijk (bisdom) beleid.

De werkgroep wil dat doen door de vaak gehanteerde reglementeringen en verzakelijking, en de daarbij behorende negatieve spiralen, om te buigen tot een positieve en hoopvolle aanwezigheid van de kerk in de samenleving.

3. Doelstellingen (over 3 jaar)

1. Attent zal individuen en organisaties inspireren door het uitwerken van een actiegerichte spiritualiteit van barmhartigheid.
2. Attent zal het kerkelijk beleid adviseren en ondersteunen om een klimaat van presentie en warmhartigheid uit te bouwen in het bisdom Antwerpen met het oog op een rechtvaardiger samenleving.
3. Attent zal een netwerk van experts opbouwen voor overleg, begeleiding en vorming in het kader van presentie, barmhartigheid en gerechtigheid.
4. Attent zal een hanteerbaar model uitwerken voor lokale geloofsgemeenschappen waarbij presentie als ideeëngoed, spirituele

grondhouding en daaruit voortvloeiende methodieken de centrale focus is.

5. Attent zal tenminste zes pastorale eenheden en parochies mobiliseren om een presentieplek uit te bouwen binnen haar grenzen en ook twee plekken realiseren na drie jaar (2023) (zie modellen, bv 't Vlot, het Lichtpunt, het PSC).

4. Activiteiten – initiatieven

1. De werkgroep “presentie” zoekt vorming voor zichzelf om presentie beter te kunnen promoten (Ubuntu, deep democracy, geweldloze communicatie, presentieopleiding...)

2. Er wordt een publicatie gemaakt aan het eind van de drie jaar (2023), waarin handzame modellen en sterke praktijken gedeeld worden naast een praktisch-theologische uitwerking. Hierbij zal ook gefocust worden op de meerwaarde van presentie in het thema ‘diversiteit’.

3. Attent maakt een vormingspakket op voor de opleiding PW (en predikanten), voor de navorming van pastores en voor de vorming van vrijwilligers (i.s.m. de opleidingen) en biedt dit aan.

4. Attent organiseert specifieke overleg- en leermomenten met organisaties die zich toeleggen op het werken vanuit de presentie en biedt intervisie aan.

5. Attent werkt samen met parochies en pastorale eenheden aan presentieplekken op het terrein.

De Werkgroep Presentie bestaat momenteel uit:

Ilse Dupont - Niek Everts - Peter Keersmaekers - Ina Koeman - Paul Renders - Petra Schipper - Chris Smits - Ghislain Toussé- Els Van Elsen - Jan Wouters

Werkgroep 2: Migratie en Diversiteit

1. Missie Werkgroep Migratie en Diversiteit

Met betrekking tot “migratie en diversiteit” wil Attent de vaak gehanteerde problematiserende taal ombuigen tot een positiever klimaat tegenover mensen met een migratie-achtergrond. Vanuit een actiegerichte spiritualiteit van gastvrijheid, gericht op verbondenheid in diversiteit, wil Attent een meerwaarde bieden voor organisaties, pastorale eenheden, gelovigen en bisdombeleid.

2. Doelstellingen

1. Attent *inspireert* individuen en organisaties door het uitwerken van een actiegerichte spiritualiteit van gastvrijheid.
2. Attent *adviseert* het kerkelijk beleid in concrete dossiers met betrekking tot migratie en diversiteit.
3. Attent grijpt kansen en opportuniteiten om zich in te schrijven in bestaande *netwerken* met betrekking tot maatschappelijke vragen rond migratie en diversiteit.
4. Attent is erin geslaagd om pastorale eenheden en parochies *concrete initiatieven* te laten nemen op het vlak van migratie en diversiteit.
5. Attent heeft een *hanteerbaar model* uitgewerkt voor lokale geloofsgemeenschappen waarbij verbondenheid in diversiteit de centrale focus is.

3. Activiteiten – initiatieven

Bij doelstelling 1

- Attent formuleert een aantal toetsstenen om de spiritualiteit van gastvrijheid te oriënteren op verbondenheid in diversiteit.
- Attent grijpt de jaarlijkse boodschap van de paus voor de Werelddag van de Migrant en Vluchteling aan om parochies en pastorale eenheden te inspireren.
- In 2021 staat de Trefdag in het teken van ‘spiritualiteit van de gastvrijheid’.

Bij doelstelling 2

- Attent formuleert een aantal toetsstenen om de actualiteit rond migratie en diversiteit tegen het licht te kunnen houden.
- Attent heeft minstens eenmaal per jaar overleg met de kerkelijke overheid om de actualiteit rond migratie en diversiteit te bespreken.

Bij doelstelling 3

- Attent legt contacten en ondersteunt bestaande netwerken rond migratie en diversiteit om er haar actiegerichte spiritualiteit van gastvrijheid als meerwaarde aan te bieden.
- Attent onderschrijft standpunten en beleidssuggesties vanwege organisaties en netwerken rond migratie en diversiteit.

Bij doelstelling 4

- Er wordt een publicatie uitgewerkt met inspirerende initiatieven en teksten.
- Attent brengt tegen eind 2021 bestaande lokale inspirerende initiatieven samen voor uitwisseling en overleg en organiseert daarvoor een Open Avond (voorjaar 2022).

Bij doelstelling 5

- Attent werkt een inspirerend en mobiliserend initiatief (vb. Samen aan de lange tafel) uit voor parochies en lokale gemeenschappen.
- Attent maakt een vormingspakket op voor pastorale eenheden om bij en naar aanleiding van een bezoek aan het Red Star Line museum met de deelnemers in gesprek te gaan.

De werkgroep Migratie en Diversiteit bestaat momenteel uit:

Vinus Bleyen - Rita Boeren - Ernest Kabongo - Paul Lansu - Tetty Rooze - Miecke Rutges - Brecht Thijs - Jef Van Hecken.

Werkgroep 3: Ecokerk

Bisdom Antwerpen

1. Actievelden Ecokerk - Missie

1) Ecospiritualiteit: ecologische levensstijl, ethiek van het genoeg, geïnspireerd door de Bijbelse en christelijke bronnen en door de Sociale Leer van de Kerk. Leven en keuzes maken vanuit de ‘ecologische bekering’ waartoe Laudato Si’ oproept.

2) Ecopraktijk: concrete tips en initiatieven voor een duurzame werking van gezinnen, bewegingen, groepen, organisaties, parochies en instellingen

3) Deelname aan het maatschappelijk debat en politieke actie. Dit gebeurt meestal in samenwerking met Ecokerk Brussel die daarvoor samenwerkt met de lid-organisaties van NRV en hun internationale netwerken (CIDSE, Caritas Internationalis, Pax Christi International, CEC...) of met de nationale netwerken waarvan Ecokerk lid is (Klimaatcoalitie, Platform Klimaatrechtvaardigheid).

2. Doelstellingen

Bij ecospiritualiteit

- 1 - In iedere Pastorale Eenheid van ons bisdom wordt op minstens één plaats de Scheppingsperiode gevierd.
2. – Als ecoteam jaarlijks 1 september vieren
3. – Jaarlijks de nieuwe campagne voorstellen op twee vormingsmomenten (Kempen – Antwerpen)

Bij ecopraktijk

- 1- Jaarlijks één activiteit aanbieden om het publiek concreet te laten kennis maken met ecologische initiatieven en praktijken

2.- Meer concrete resultaten halen door gericht te werken met de checklist.

Bij deelname maatschappelijk debat

1. Thema-artikel (s) in kerkelijke media bisdom
2. Deel uit maken van regionale andere netwerken.
---) Aanpak? Wie nodig/betrekken?

De werkgroep Ecokerk Bisdom Antwerpen bestaat momenteel uit:

Rita Boeren - Anne-Mie Castelein - Peter De Smedt – Patrick Nau-laerts - Vera Steurs - Eline Van den Driessche - Robert Vander-ostijne - Piet Van Pelt - An Verheyen - Karel Malfliet (Ecokerk – NRV Brussel).

Loop jij warm voor een werkgroep?
Wil jij er mee werk van maken?
We hebben je er graag bij!

Presentie: Ina Koeman, mail: inakoe-man@hotmail.com – gsm 0486 86 47 88

Migratie en diversiteit: Jef Van Hecken, mail: jef-vanhecken@gmail.com - gsm 0498 54 61 94

Ecokerk Bisdom Antwerpen: Rita Boeren,
mail: attent@bisdomantwerpen.be – gsm 0497 99
22 87.

